

SPRING 2007
TIMPUYOG OFFICERS & CLASS REPRESENTATIVES

Sarah Agag	President
Richard Rivera	VP- Administration
Roxanne Taylan	VP- Public Relations
Vincent Evangelista	Treasurer
Lucianne Pukahi	Recording Secretary
Rachelle Aurellano	Corresponding Secretary
James Funtanilla	Historian
Chris Mallanao	Historian
Amy Trilles	Historian
Rod Antalan	Sergeant-at-Arms
John Henry Acidera	Sergeant-at-Arms
Calvin Bagaoisan	Sergeant-at-Arms
Angel Maginsay	Rep 102-01
Katrina Menor	Rep 102-01
Janelle Funtanilla	Rep 102-01
James Ramos	Rep 102-02
Jeremy Sabugo	Rep 102-02
Kristen Macadamia	Rep 102-02
Julius Soria	Advisor
Clemen Montero	Advisor

Kayaw ken Parabur ti Sao:

*POETRY READING, WRITING WORKSHOP
AND DRAMATIC PERFORMANCE IN ILOKANO*

Serye I: Concept
Jueves, Febrero 15, 2007
10:30 A.M.-12:15 P.M.
Campus Center Executive Dining Room

Ni

Aurelio S. Agcaoili, PhD
Ilokano and Philippine Drama and Film Program
HIPLL, UH Manoa

Daton ti

Timpuyog: Ilokano Student Association
Unibersidad ti Hawai i iti Manoa
Panagrurusing 2007

Programa iti babaen ti
Associated Students of the University of Hawaii &
Student Activity and Program Fee Board

Inisponsoran ti
ILOKANO 202 & Prop. Precy Ll. Espiritu
ken ti
Ilokano and Philippine Drama and Film Program
UH Manoa

Maipapan iti Umuna a Lektur ken Panagpanday

Iti daytoy a lektur
ken panagpanday iti
sensibilidad a ma-
sapul iti panagsurat
iti daniw, madakamat
dagiti kangrunaan
unay nga elemento
kas koma kadagiti
awan patinggana a
posibilidad ti leng-
guahe.

Ni mannaniw nga Ilo-
kano ket di bumurong
a disipulo ti leng-
guahe, adipen isuna
dagiti misterio ken
salamangka nga ikut
daytoy, ken kasta
met kankanayan a
mangtaktakuat kada-
giti sorpresa nga
adda kadagiti bed-
deng ti sao ken
balikas tapno iti
kasta ket ditana a
makita ti kayaw ken
parabur ti sao.

Babaen kadagiti
praktikal a panag-
imuestra tapno iti
kasta ket marang-
tayan ti baet ti
konsepto ti daniw
ken ti realidad ti
daniw nga adda iti
papel, paneknekan
daytoy a serye a no-
la ket ta ti maysa
nga agregget nga ag-
daniw ket silulukaf
ti puso ken nakem
ken isipna, mabali-
nanna a sulisogen ti
balikas-ti sagrao a
sao-tapno iti kas-
ta ket makapartuat
daytoy iti maysa a
lubong ni padas a
naitag-ay iti lebel
ti arte.

Ania, ngarud, ania ngarud, nagannak a kabsat,
Ania koma a pakinakem ken isip ti innak ipakat,
Ania koma a panglapped ti innak maaramat,
Pangabbed iti rugso ti inauna a mannakigubat?

Ay, ket epiko ti sarindaniw ti ina ken anak,
Agdangadang ta agdangadang ti aginak,
Siak ti daram, kuna ti maysa, siak ti lasag,
Siak ti tured, kuna ti maysa, siak ti sadag.

Ita, diak ammo ti rikna ti ama a nangisungsong,
Nangiparipirip iti sangariwriw a sabidong ti gimong,
Nangikasaba iti anag ti baro a kinalinteg,
Nakiriri iti Edsa, nakipagpaksiat balitungeg.

Awatek baed a pammadayaw iti umuna a surat,
Awatek a sipupudno ti sorpresa dagiti darikmat,
Ta siak ket ama met dagiti isip nga agwaywayas,
Ta siak ket mannaniw met ti nakem a naimnas.

Tibak

Ala, adi, pagyamanak ti salmo iti surat
Daytay man panangam-ampogmo kaniak,
Tay panangipalnaadmo iti kinagasat,
Ta kakaisuna a barok ket agtibaktibak.

Ay, kunam pay, siakto ngatan ti kararagsakan
Sungok agdiwig dinto ngatan masingdanan,
Agrag-o ta agrag-o ti pusok ken kallidan,
Agpaggaakak nga aggarakgak saggaminsan.

Mayat ta kunam, adi, mayatak, dika pilawen
Ta ania aya ti pakasaritaan a nainawen,
Sarita ti pagilian a dita nakipagtignayan,
Duata a barrairong iti puso ti panglakayen.

Kuna ti barok kaniak, dika man, amak,
Dika man ketdi aginkukuna a mayatak,
Siak a makigingginamol iti amin a rigat,
Siak a mangiramram iti pagsayaatak.

Diak ikankano ti rigat, kuna ti anak,
Diak ballasiwen dagiti waig a rapas,
Diak mangbaybay-a, diak paiwasiwas,
Diak itulok pannakaaradas ti arasaas.

Mamatiak kadagiti ubing a sardam ken rabii,
Mamatiak kadagiti maitukit a kaasi iti ili,
Mamatiak iti gasat ti makiginnasanggasat,
Mamatiak iti mabannawagan a daliasat.

Isu nga ama, kuna ti kanagnagan nga anak,
Dimo koma pagdanagan dana a kukuak,
Dimo koma ipawil ti turong ti sirmatak,
Ipabus-oymo koma ti pakawayawayaaak.

Kayaw ken Parabur ti Sao:

POETRY READING, WRITING WORKSHOP
AND DRAMATIC PERFORMANCE IN ILOKANO

Serye I: Concept

- I. Panglukat a Seremonia
Sarah Agag
Presidente, Timpuyog

Richard Rivera
Bise Presidente-
Administrasion, Timpuyog
- II. Ti Kontexto ti Daniw iti Kultura Ilokana

Prop. Precy Ll. Espiritu
Propesora, Ilokano 202
- III. Ti Konsepto ti Daniw nga Ilokano:
Ti Panagadda ti Daniw Manipud iti Awan

Dr. Aurelio S. Agcaoili

Maipapan iti Lekturer
ken Mammanday

Premiado a mannurat ni Aurelio S. Agcaoili iti fallo a lengguahe: Ilokano, Ingles, ken Tagalog/Filipino. Nangabak ti kaudian a koleksionna, ti "Agwarsitayo iti Bagas," iti umuna a gungguna iti 2006 Poetry Prize in Ilokano nga intuyang ti National Language Commission (Komisyon ng Wikang Filipino), Republika ti Filipinas. Adun dagiti pammadayaw a naawatna. Mairaman kadagitoy a pammadayaw ti Cultural Center of the Philippines, ti Colantes Prize, ti Centennial Literary Prize, ti Palanca Awards, GRAAFIL, ken ti Gumil Filipinas Awards.

Imasentay dagiti kanito ti panagsasangotayo
Kas iti panangimastayo iti sinam-it
Kalpasan ti mamitlo a panagtig-ab.
Maalay-ayan ti bubussog a rikna
Ket agbiroktay manen ifi maipapel iti isip
Tapno magun-odtay ti laing
Dagiti immuna a nagdappat ditoy,
Dagiti immuna a nakigasanggal ken gasat,
Nagasut kadagiti badang ken tured,
Nagtabas kadagiti higante a buteng,
Nagules kadagiti darepdep a nagapon
Kadagiti lakasa, aparador, wenno iti bangko
A buda wenno baboy, kaduaen dagiti adu pay
A panaganus, panagtagibi kadagiti ibit,
Panangiyaw-awan kadagiti sarsaraaw
Panangkusit kadagiti sasaibbek
Iti man lamisaan wenno iti pagiddaan
No dunteng ti rabii dagiti pannakaliwawa
Ti puso a maikawa kadagiti taraon a nakaisigudan
Iti lakko ti agur-uray nga ima,
Sidudunggo a mangidiaya iti mailiw nga ayat

Kas iti iliw nga ayat iti komedortayo ita
Wenno iti pagtunnuan kadagiti naiw-iwa
A pagraragsakan, isarabasabtay iti apuy,
Ilaok iti rekado ti biag,
Ket kadua ti lauya a maigop,
Tay bulong ti paria iti dinengdeng,
Tay bulong ti saluyot iti inabraw
A di makaam-ammo iti saneng
Tay alukon a maisagpaw
Iti naalumamay a pananggalgal, panagimas
Tapno paruaren ti tubbog ifi ngiwat
Tapno mananamtayo dagiti sagut
Ti aldaw a panagyaman.

Kararagantayo dagiti awanan iti malak-am
Iragpintayo ida itoy a pannangan
Lagipentay amin ida iti daytoy a sardam
Ket dawatentay iti dios ti lung-aw
Nga iti dulang dagiti mananakaw
Idiayton nga agari ti bisin ni talimudaw.

Panangangtab iti Panawen ti Panagyaman

Gapu iti rigat ti rikna ti panangangtab
Isu a naisurat daytoy a daniw, kakabsat.

Ita a rabii ken inton bigat a nasapa,
Dinto bumurong ti kastoy a karirikna,
Daytay man panagtulakak gapu iti kinalabon
Ti katawa, panangnanam kadagiti ituno
Ti ugaw iti beggang a mangep-ep iti lammin
Tay amin, datayo a kankanayon a malanitan,
Datayo nga ulaw dagiti pribado a padaya
A kabusor ti bisin ken panagbisin.

Alawek ti aangsak ta andingayek
Ti dumuko a sarita iti nakem:
Tay panagkiraod iti kaldero,
Panangsalba iti kaudian nga ittip
Wenno panangdanum
Samonto buruboran iti asin ken betsin
Adu nga ayat ken namnama a kadagiti sumuno
Nga aldaw, dagitinto tedtedda ti nasged a testigo
Ti panagtayab dagiti araap.

Suknoren ti arapaap ti nalabon a labay
Ti pimmulbos nga ulep,
Sarutenna ti agur-uray a langit,
Ket gibusanna ti kusit tay pabonar
A di pakairamanan dagiti mailupitlupit.

Idiayayo ti namarunggayan nga uong,
Tiniibnokanyo iti karinio ti bugguong
Ken ayab dagiti di makauray a kammet
Dagiti makaammo iti nginabras a rigat.
Ket tay pinakbet, anian nga imas ti digo
A maigamer iti inapuy a kalluto
Ket bay-am dagiti agkurkuripaspas iti bisin
Ket bay-am dagiti agdadawat iti maregmeg
Ket bay-am dagiti agdadawat iti mabungon
A panagipapas. Ita ti aldaw ti panangangtab,
Panagyaman kadagiti agragrag-o nga ugaw iti palad.

Table of Contents

6.	Allintok ni Anib
7.	Kaidda ni Nasudi ti Kompiuterna a Barbie
10.	Paskua iti Siudad dagiti Anghel
11.	Alerto
13.	Berdugo Benditado
15.	Manong Amado
17.	Sakuntip
19.	Panangiras
20.	Agwarsitayo iti Bagas
21.	Daradara a Daniw
23.	Panangangtab iti Panawen ti Panagyaman
25.	Tibak

Ti dolse ti sinam-it, agas ti agbagtit.
Ti usar ti karit, pangugas iti biag a nabangsit.
Ti daniw ni mannaniw, aggagamer ti amin, aglalaok

A katawa ken sangsangangit
A rigat ken nam-ay
A pannakairarem ken panaglung-aw

A panagturog ken panagriing
A pannakabagsog ken panagbisin
A panagrugso ti nakem kadagiti ayat a mannakabalin

A panangay-ayam ti bileg dagiti uni nga isawang ti angin
Kas ti liday ti pimmanaw ken ti liday ti pinanawan
Kas ti rag-o ti agsubli ken ti rag-o ti masublian

Kas ti rennek ti mabsog ken ti rennek ti parapakan
Iti man gubat wenno iti pagbabakalan dagiti panunot
Iti kapatagan dagiti kappia wenno risiris

Iti man pagdayasan dagiti sugat wenno iti panawen
ti panaglaing dagiti dunggiar wenno dunor
gapu iti panagkalay-at kadagiti pantok

dagiti balikas a makaagas. Ay, wen. Ay, wen!
Ala, ala, ket gibusak pay laeng ngarud.
Kamakamek ti aldaw a pagbirokak iti suni ti ulbod

Daytay makapudno a kontrata, dinto man agsanud,
Kontrata iti arte, kontrata iti dios ti sao, kontrata
iti ili

Daytay daniw a daradara, daradara a panangngaasi
Daytay daniw a kontra signos dagiti bambanti.

Daradara a Daniw

Kasla man sermon daytoy, pammagbaga
Iti mannaniw iti biag ken panagungar manen.

Pannakapaay iti talinaay, kunak koma,
A ngem ta binigat tay met nga agsangal
Iti arem-mata, wenna al-al, wenna sennaay.

Ania pay ngarud ita ti serserbi dagiti derrep
Kadagiti balikas a maisawang iti dulang,
Dagitay man beggang manipud iti atong,

Pagilasinan kadagiti simmina a ganggandiong,
Wenna budobudo wenna barsanga
Sadanto manen agungar kalpasan ti agmalem

A tudo wenna igaaw wenna nepnep wenna bagiw
Wenna agpatnag a gubat dagiti labidlabid,
Dagitay man kinukusit a panagkatawa

Dagitay man kinukusit a panagladingit
Dagitay man kinukusit a panagsapata
Iti daan a tulag manipud kadagiti pammigat

Nga ikomersioda kadagiti palengke idiaay Paris
Nga ilakoda iti midnight sale idiaay Los Angeles
Nga ibaratilioda idiaay Santiago kasukat ti rebulto a
sagrado

Nga isukmonda iti yen ken sayangguseng idiaay Tokyo
Nga isukatda iti torre a danum idiaay Paris
Nga isandida iti bendision ti papa idiaay Roma?

Kunak man: ni mannaniw ket siririing a ladingit.
Ammona ti dolce a nasam-it, pangikkat iti pait.
Ammona ti usar ti karit, pangdalus iti rikna a
kinamamait.

Allintok ni Anib

(Para ken Anib, putot ti rebolusionario a rugso)

Putotnaka itan ti panawen, sika a bunga dagiti kas-ang.
Kas idi punganay, karawaem dagiti allintok iti balitang.
Maysa-dua, agduadua nga addang, isemam ti tangatang,
Sika nga inanak dagiti derepdep nga agkatangkatang.

Ala ngarud, barok, sikanto kadi ti mangilaklam-am,
Agbalin a diputadomi iti riniwriw itan a dangadang.
Birokemto kadi dagiti tugot dagiti adu nga amman,
Dakami a makipagputar iti daradara a kaipapanan.

Ala ngarud, barok, sikanto lattan ti mangiramraman,
Mangikasa iti pistola kadagiti naidaniw a pagbabakalan,
Mangitagbat iti kampilan iti gibus dagiti pakasaritaan,
Mangitangguap iti basi ti balligi iti paulo ti dalidallang.

Sikanto latta ngarud, barok, ti markado a gerero iti walang,
Daytay man manakibalubal a mangbirbirok iti kaipapanan,
Makisinnanggol kadagiti mannibrong a rabii ken kaibaan,
Makikontrata iti maiparipirip a balikas iti naladaw a sardam.

Yagawam ngarud ti agallintok, yagawan ti umaddang,
Sika nga anak dagiti adu nga innam a mawayawayaan,
Sika a saksi ti adu unay a paidam ti agtalimudaw a dulang,
Sika a karab-as dagiti rikna a mangikamakam iti leddaang.

Agallintokka iti bannawag, agallintokka iti puseg ti awan,
Sika a bannuarmi, mangisawang iti pannakaiwanwan,
Sika a tagibimi, mangirakurak iti pinal a pannakaisalakan.
Sika a kukua ti ili, kontra-signos ti pannakaiyaw-awan.

Kaidda ni Nasudi ti Komputerna a Barbie

Ditoyko nga isurat ti ilak iti amak,
Kuna ti ubing, tallo a tawen a nakem,
Agdua a tawen met a panagbirbirok
Dagiti takiag a nagtalakias,
Mabisin iti karayo ti anak,
Daytay buridek nga agpapuyot iti sugat,
Garumiad ti yaadayo iti adu a bigat,
Rabii a panagpaturog ken panangam-ampog
Iti nakairuaman a "Tu es, tu es sacerdos" a kantak
Ken panagkumpas iti "Duayya ni Ayat"
Iti siririing nga agpatnag.

Makaay-ayo a basaen ti surat,
Dagitay kuraddadeng a kurdit,
Agas ti bannog, ep-ep ti panaas
Dagiti adu pay nga ubbing ken amma
A pumanaw iti asideg ti indayon,
Umadayo tapno agkapuyo dagiti mata
Iti panagbuybuya kadagiti agaddang
Nga inaudi kadagiti nabara a sabangan.

Timuden dagiti amma dagiti garakgak
Manipud iti panagtukma kadagiti ragsak
Ibulsada nga ipapuso, idulin iti lakasa
Dagiti lagip a mabati kadagiti sellang.

Kuna ti baket:

Ay, kaidda ni Nasudi ti komputerna a Barbie
Ay, kaidda ni Nasudi ti aramidenna a surat
Ay, kaidda ni Nasudi ti arapaap nga inton
Agsapa nga oras ti panagmulagat ket agdaka
Agsapa nga oras ti panagmulagat ket siririingka
Agsapa nga oras ti panagmulagat ket ubbaem
Amin nga iliw a di naipekxa iti kaawan
Amin nga ila a di naisawang dagiti pimmanaw a kalman
Amin nga umbi a di naisagawisiw dagiti rabii a nalamiis
Amin nga agek a di nayagek dagiti nakaisem a ladawan
Amin a pannakabibi dagiti maiwarsi nga asin ken bagas
Ken balikas a pannakikaasi kadagiti di katataoan:
"Umadayokayo, apo, umadayokayo!
Adawyanyo ni Nasudi, ti nasudi a balasangko!"

Agwarsitayo iti Bagas

Agwarsitayo iti bagas, bagas a baak
Pangbugtak kadagiti karkarna ti bislak
Daytay pangitali iti sangasako a ragsak
Sandi dagiti arapaap a mailusaklusak.

Agwarsitayo iti bagas, bagas a baak
Yunatayo dagiti diputado dagiti libak
Dagitay man nakakurbata nga aginsisiglat
Mangunkomision iti kinirog a rigrigat.

Ay, agwarsitayo iti bagas, bagas a baak
Isarunotayo dagiti senador dagiti beklat
Warsiantay ti senador, sapsapuen ti akak
Agas buy-ong a di nagbannog, agas ti kirat.

Ay, agwarsitayo iti bagas, bagas a baak
Iramantay ti palasio dagiti kari ti perdi a pirak
Ti palasio a kasingin dagiti naisalda nga utek
Ti palasio a Malakaniang ti arestado nga agek.

Ay, agwarsitayo iti bagas, bagas a baak,
Pangpadisi amin a mangmangkik, amin a sinalbag
Dagitay man paraimula iti buteng iti bayakabak
Mangibalud iti pagguuray a bendision iti agpatnag.

Ay, agwarsitayo iti bagas, bagas a baak.
Warsi a pangpaksiat kadagiti saraaw ti pinggan
Warsi a pangbuggiaw mannanakaw a kaibaan
Saraaw ken kaibaan, kontra signos ti paggaak.

Ay, agwarsitayo iti bagas, bagas a baak
Nasamay daytoy a pangdalus di ikankano tulag
Nasamay a panagpartuat manen iti baro a biag
Sandi't inarasdarda nga aldaw a napusaksak.

Panangiras

...intay mangiras ket ibatitayo ti apuy nga
inudo dagiti nakapuy...
Jim Agpalo, Enero 15, 2007

Maysa a seremonia ti panangiras.
Masapul ditoy ti laing ti mananakaw,
daytay nasanting a mangurimaong
iti atang iti anito nga aniwaas
a karkarma dagiti anniniwan
dagiti minasakerda nga ayat
kadagiti balikas nga ukopan
koma ni mannurat ngem ta, iti rengngat
dagiti ariangga nga awan labas,
adda sadiay ti pangta ti tippuog
dagiti mannaniw a mannakabalin-amin.

Agsaknap ti sipnget uray iti agmatuon:
iti barukong, agdudupudop sadiay
ti lamiis, ket lagipen dagiti sumungad
nga aldaw, saan a ti napalabas,
ti aldaw a kari dagiti sardam iti parbangon
a ti inudo ket maysa a birtud
wenna manubbot a komunion
pannakiranod iti ostia ti kinnadua
ti palad iti apuy, amin a palad,
aginudoda kas idi un-unana
ket iti ulimek saritaen ti rugi dagiti gibus
ti pungdol wenna beggang wenna atong
nga imemoria dagiti mata
wenna isem manipud iti rupa ti agsapa.

Lawlawentay ti apuy
ta makainudo dagiti nakapuy
ta agpakired dagiti mesias ti padso
nga agnagan iti padpadto.

Birokentay ti kasapuego
kadagiti bassawang: sadiay a residente
ti panagiras kadagiti makabiag a sao,
agtagilasag kas iti dungngo ti kapuyo
kadagiti bibig a mannanao.

Kas iti panangubba amin nga amma a pimmanaw
Kas iti panagakas kadagiti naibilag nga umbi iti aldaw,
Basaek dagiti kuradaddeng a surat ti anak,
Dagitoy agsisilpo nga alibata ti migrante met nga ayat,
"Agawidkan, tatang, yawidmon tay maaliw a salata
Yawidmon tay estoria dagiti nakiginnasangasat a sapata.
Dagitay man panagilastog dagiti amma
Dagiti ray-a iti ili a napanan, ray-a a di pananglipat
Iti ili a naggapuan. Kas iti sugat ti ubing a masapul
A mapuyutan, kas ti katawami ita a panangilinged
Kadagiti kanito a panagkamat iti nailian a tagainep,
Daytay man din panagpanaw dagiti nagannak iti singed
Daytay man panagsubli dagiti nagannak iti sulinek
Dagiti inaldaw-aldaw a pananglamlamiong iti saibbek
Ti barukong dagiti annak nga agur-uray iti karayo.
Kompiuterakto ti presidente, ibagakto ti riknak,
Ibagakto a siertuenna ti kinalinfeg para iti sapaap,
Ibagakton ti panagawid dagiti amin a migrante a gasat,
Agsubli kadagiti fallaong, iti abrasa ti maladaga a bigat."

Pananggibus ti baket:
Ay, ta kaidda ni Nasudi ti kompiuterna a Barbie,
Kunana a suratannanto ti presidente ti ili,
Pasublienna kano dagiti amin a pimmanaw,
Pagawidenna amin nga arapaap a nagtalappuagaw.

Kadagiti palasio iti uni dagiti arimpadek dagiti natay
Kadagiti konggreso iti gibus dagiti diskurso a sinsinan
Kadagiti korte iti rikusrikos dagiti amin a roleta ti linteg
Daytay killo a hustisia iti roleta met laeng ti pabuya

Kadagiti kampo dagiti heneral a salakan dagiti naangot
Nga embalsamador dagiti isu amin a naangpep iti ili
Nga embalsamador dagiti numero dagiti matay a din agungar
Nga embalsamador dagiti numero dagiti kuarta a yapyap

Pirak a pangatang kadagiti sipsipat ket katkatawa
A magatang wenno maupaan, maipabulod wenno maibienes
Maisalda wenno maisalda-gatang kas iti inaramidda
Itan kadagiti sibibiag, dagiti agsaksakuntip

Pay laeng, isuda nga agwingwingiwing, di mangitulok
Iti kanibusanan ti komedia dagiti naangrag a sariugma
Iti pannakaiparang dagiti mabayadan a makipagdung-aw
Dagiti agarte nga agsala kadagiti delikado a sala

Ti umuna ken maudi a pandanggo dagiti niniugan
Ti umuna ken maudi a salsa dagiti aldaw ti diram-os
Ti umuna ken maudi a balse dagiti aldaw ti bakas
Ti umuna ken maudi a kapetkapet dagiti aldaw ti gawed

Wenno bua wenno arak wenno dinubla a mayatang
Para kadagiti maintar-intar metten a nagawan
Dagiti adu a paripirip dagiti tudo ken nepnep
Dagiti layus ken rungso it i agdudungsa a langit.

Sakuntip

Saan a maipapan iti panagsakuntip daytoy.
Maipapan daytoy a daniw kadagiti maintar-intar
A bangkay iti ili ti Nakar, dagiti mabingbingraw
A natay gapu iti saplit ti bagyo kadagiti agsapa

A sinibbarot ti biag 'tay aangsang, inabalbalayna
Daytoy sana imapatayok nga impasurot
Iti kusit nga angin ti abagatan a lumaud
Wenno lumaud nga umabagatan, daytay angin

A kasingin ti amin a nabuyok, nabangsit,
Makapabakkuar ta sumuknor ta sumuknor
Ti nakaro nga angot iti nalisayan a rikna
Kas iti panangkurirona iti mabisin nga isip.

Intarenda piman dagiti bangkay sadanto bilangen,
Sadanto manen bilangbilangen a kasla dida
Mapnek kadagiti puersa dagiti agruprusan a nakem
Wenno dagiti bileg dagiti lua dagiti pimsumay

Wenno dagiti butengda a matay a di nakapagpakada
Kadagiti isu amin nga ipatpatag kas iti daga
A nakayakan, daga a nakautangan iti nagan laeng,
Kas iti diputado dagiti amin a darepdepda

Nga agin-indeg itan kadagiti amin a bitla
A di bumurong, sasao a pammadayaw kadagiti amin
A simina gapu iti bagyo, gapu iti agsasaruno a saplit
Ti bagyo kadagiti man bangbangkag wenno kabalbalayan

Kadagiti man siudad wenno kadagiti nabungtot a kamara
Dagiti isu amin nga espiritu ti binatibat a tagainep
Dagiti isu amin nga espiritu ti maibabawi a makan
Dagiti isu amin nga espiritu ti maibabawi a dungngo.

Agbitla ti presidente, mangted ti bise iti sabong
Dagitay man korkorona a nalaylayan a kasingin
Dagiti amin nga angot a nabuyok ken sibubuyok
Dagiti amin nga angot a mangbangbanglo ken mangpabanglo

Paskua iti Siudad dagiti Anghel

Kastoy ti Paskua iti ballasiw dagiti lagip.
Nalamiis dagiti rabii, mangilalaem ti isip.
Bilangen dagiti agkaroling a kundidit iti sipngat,
Birdabirdayen ti kari a nangilemmeng iti langit.

Kastoy ti Paskua ditoy iti likmot dagiti suli.
Iti temtem, agbasingbasing ti lamiis ti adigi.
Kumagay iti darang, kumarayo ti asi iti bagi,
Sanggolenna ti rikna ti ama a mabibibi.

Kastoy iti Paskua iti ballasiw dagiti apagapaman.
Agparang a kas anghel a kasisigud dagiti ladawan,
Ray-aw a riwriw dagiti pinanawan a pagsegseggaan,
Mangimuttaleng a mangipauna iti pagragsakan.

Kuna ti tagibi, ti noche buena ti paraitudo
No sinno ti awan, no sinno ti parparato,
No sinno ti simmangpet, no sinno ti agapo,
No sinno ti adayo, no sinno ti makapudno.

Kuna ti maikadua a bunga, uray ta maminsan, ading
Maysa nga aldaw a panaginnaddayo a panagngilin,
Kabigatanna, saanen a Paskua, saanen a mabalin,
Maysanton a sennaay a sulnit ti panagwingiwing.

Kuna ti inauna, ti makaawat kadagiti sagawisiw,
Awan ti Paskua iti aldaw ti di panagbalbaliw,
Awan ti Paskua iti kanito dagiti rikna nga agkissiw,
Adda ti Paskua iti panawen dagiti ayat a maaw-awir.

Kuna ti inada, ti anibersario ti sakbayan,
Panagsagana iti kigaw nga aandingayan,
Padanonon ti kaippasngay iti balitang,
Tagibien iti adu a lallay a pakailalaingan.

Kastoy ti Paskua iti siudad kalamrien nga aanghel
Paskua a kinaawan ti sidong maipagpanpannakel
Paskua a pannakilantip iti Sao ti Mannubbot
Paskua a panagaskaw kas iti addang ti Tugot.

Alerto

No todos dormian en la noche de nuestros abuelos--
adda dagiti naynay a siririing iti rabii dagiti amma
ken innatayo.

1.

Saantay a nakikadua
iti dudungsa wenno simmurot
iti awis ti panangbaybay-a
iti ili. Dagiti allawig
ket nagindegda
kadagiti duag dagiti taengtayo.
Liktadenda pay ti agpipiapi
koma nga agdan tapno makontra
ti awanan-regget a panagpadanon
ket iti pataguab a mabigatan
dagiti namnama ti dulang ti ili
wenno daytay man punsion
a makiwar dagiti siliasi
mapunno ti laem iti gargarakgak
dagiti agbarabaran iti piditpidit
ket ti pasamano tagikukuaen
ti ariwawa dagiti mapnek
iti baak a basi, masukmon
a kas iti panagul-uli
mayawat iti abalayan dagiti umuna a rabii
a ti puso ket maibalud iti sabali pay a puso
ket iti panaganikki dagiti anit-it
ti umuna nga agpatnag ti matrimonia
dagiti lasag ken lasag
agkumpas ti alimpatok
agbilang kadagiti anges
iti pagan-anay ti bain
nga itan ket agnagan iti panagpabus-oy,
panangited iti kinalamolamo
ti rikna nga agduyos iti sabali pay
ti milagro iti gitebgiteb ti barukong
ti kellaat kadagiti katawa
kabayatan ti panagmaymaysa.

Kasano koma a sawek ti madagullit
Nga isusuek ti raya ti init
Ifi agur-uray a danum
Ti madagullit a panangbagkong ti tudo
Iti sikakayang a talon
Ti panangaklon ti kabbukar a rosas
Iti arbis wenno arimukamok,
Ikutanna daytoy iti barukong
Ulsanna kas maladaga iti saklot
Lallalayan kas inauna a di makaturog
Ilili kas inaudi nga agpaspasugnod.

Agayos ta sumuknar ti atiddog a karayan,
Agkumbawa santon ikutan ti baybay
Idinto ta ti rabii tagibienna ti aldaw
Idinto ta ti aldaw tagikukuaenna ti sipnget
Ket iti panaginnagaw ti sipnget ken lawag,
Marugian ti orasion ti managsarsardam
Nga apiras, di mangikankano, makigingginanas.

3. Arte

Testigoka, manong, awan patinggana a testigo
Ti darikmat. Agbibagiagtayo iti apagapam
Ngem tukmaam ta ripufem dagiti kanito
Kadagiti antigo a linabag ti daniw
Nga isursurat. Dimon sa ketdi ammo
A kadagiti agkabannuag nga agbirbirok
Kadagiti paulo dagiti daniw
Kadagiti karayan a pagkugitan
Kadagiti aripit a pakaikalian ti subukan
Kadagiti kabayawasan a pagkettelan
Iti makalawas a panaglunit ti sugat
Agbirokda iti pagdayas kadagiti balikas
A putarem kadagiti kaunasan
A putarem kadagiti makapabang-ar a rabii
A panagmaymaysa iti Oahu,
Ti isla nga abong dagiti amin a lagip
Nga imbatim iti ili
Nga iruknoy iti sabali.

4. Araraw

Agretirotagayo iti kalendario
Dagiti regta ngem di mamingga
Ti panagsariwawek ti barukong.
Naganan ti anghel a kasisigud
Ti tagainep uray no adda tadem iti uloanan
Wenno bawang a nayimpardible iti puso.
Agpasiar dagiti batibat sagpaminsan
Ngem sumiripsirip da laeng kadagiti rekkang.
Nasimbeng ti panunot ti tao a nakapudno
Nargaan ti turog ti mannaniw
A nagaddakayo-apo.

Manong Amado

1. Allintok

Inamadmo no ania ti allintok,
Insuratko kenka a dagus:
Panagkatangkatang daytoy
Ti agallaalla a nakem
Ti ubing a saanton nga ubing
Umaddang a saan iti pitak,
Daytay man maigamer
Iti risay-baboy wenno mapanen
Wenno dagiti awanan nagan
A sinsinan-gubat wenno linnemmengan
Iti nadungngo ngem tapoktapok a paraangan,
Duduayyaen ti silnag ti bulan,
Daytay naumbi a lawag a sumarot
Kadagiti agkoro a garakgak
Dagiti ubbing
Iti bislak a pagsiatio
Iti tuwato no kapudot ti tiempo
Iti abalabal no panagtutudo
Iti layus a mangikisap kadagiti gabat,
Rugit, peggad, alikaka, buteng, danag
Iti panagdaliasat iti waig a nariper,
Daytay libeg ti saning-i ken saibbek
Iti yaadayo, ipapanaw iti puon ken ramut
Tapno maisadsad iti puyupoyan
Dagiti sierto nga allintok
Iti tangatang kas iti dakulap
Iti pannakapnek dagiti ragsak.

Ay, umaddang nga agallintok,
Agallintok nga umaddang
Ti ubing a di ubing
Ti amin nga ubing a di ubing
Isuda a mangan uray awan saing.

2. Ayat

Nia ket, manong, sika ti kampeon
Ti maipapan ti sarita a daniw
Ti kammayet nga ipakdaar dagiti saltek
Iti agmalem a panagkebbakebba ti langit!

2.

Ket kadagiti balitang wenno papag
iti sirok ti mangga iti agmalmalanga
nga arubayan, sadiay nga agurok
ti bangungot, agalimbagen
a mangriing kadagiti turog
a turog a pungan wenno pus-ong
wenno takiag
wenno dagiti agumbi a bibig
kas iti panagumbi ti makipagili
iti kinalinteg dagiti rusok
a kakaen ti naunday unayen a bisin
wenno pananglangan kadagiti grasia
ti ugaw, ti anting-anting
a paulo dagiti amin nga atang
iti puli a naggapuan
kadagiti pangamaen a tinenneb ti derrep
kadagiti panginaen a pinartuat ti duayya
kadagiti annak a pinagsisipungtuan
ni managsapsapa a karayo.

3.

Saan, saantayo a paabak
iti balligi ti dudungsa.
Kaduaentay ti naunday a rabii
a mangpasangbay iti nagabay
nga oras ti innala ken ayat.

Berdugo Benditado

(Kuna ti damag: dua nga ubbing ti natirgas, natay;
maysa a masakog ti natirgas, natay; ti sikog, natay)

1.
Dakami dagiti tallo nga ubbing a pinatay ni ayat,
Daytay man ayat a kurimaong ti anges iti agpatnag,
Tallo nga ubbing nga inlili dagiti arasaas iti kannag
Tallo nga ubbing a pinadso ti daradara a kararag.

Itan makitami dagiti eksena iti rinnupakrupak
Itan ta iliblibof dagiti obrero ti pannakigasanggasat
Bangkaymi a di makarikna iti bisin ken tulakak
Kararuami a makikakaasi iti kontra signos ni rigat.

2.
Siak tay maudi a sikog ni inada, tay awag ti amak,
Siak a tartaraudi koma dagiti aggibusen a peggad
Siak nga inaklon dagiti amin a bisin, amin a lib-at
Siak a suni dagiti manangngaasi a mamagparparigat.

Ay, ay, ti kansion ni ina, timtimudek a denggen ita,
Kansion ti masakog kadagiti amin a nasapa a sapata,
Kansion met laeng ni ama, tatang ti riwriw nga araraw
Kansionmi amin itan, dakami nga impatli dagiti aldaw.

3.
Siak daytay ubing nga indaton dagiti ling-et,
Dua a tawen a rag-o iti dua tawen a sipngat
Dua a tawen a sangsangit ti dios a balangkantis
Dua a tawen a nagar-arapaap iti dua nga arbis.

Addaak itan iti terminal dagiti tawtawen
Patingga ti uged dagiti amin a panagbisin
Iti rangkis dagiti fulag, iti tanap ti barengbareng
Agtinawen nga ipupusay iti ungtu ti bariwengweng.

Naimatangak amin dagitoy kas ti pannakaimatangko
Ti labes dagiti karayo iti sarita ti naipaanon a barko,
Papel a pagluganan dagiti anak-ek a mapan iti palasio
Anak-ek a pilawen ti presidente, aramidenna a babato.

Awanton ti Jason, kuna ti babai a mannakabalin amin,
Awanton ti Jason, ikarik ken isapatak a napnuan laing,
Paksiatekto ti kabusor iti paulo dagiti daniw a bangking
Pagpugaekton dagiti mananakaw iti sarita ti nasanting.

Itagbatko iti bato, itagbatyo iti kawaw nga uloyo,
Gibusek ta gibusek daytay gingginamol iti kapuyo,
Patappuaken ta patappuakek ti agukop a kalbaryo,
Pagbalinek nga aglaplapunosan ti bisin iti sarusaryo.

Dagita, dagita a nagita a balikas ti innak man naimdengan
Manipud iti babai a mannakabalin, agindeg Malakanilang,
Babai a puon ken bubon dagiti matikawtikaw a bendision
Isu met laeng a babai a presidente ifan dagiti kabron!

Anian, anian a panangpaksiat ti naipagteng a napasamak,
Anian a pannakaumsi dagiti padak nga annak ti adu a rigat,
Dakami amin a dinusa dagiti babaonen ti babai iti tirgas,
Daytay man makakissiw a panagkamat iti anges, mangikipas.

Isu nga itan agballasiwak kadagiti waig ken angin,
Wanawanak ti karkarian ti kalluto nga inapuy iti asin,
Sakaek ta sakaek dagiti palludip dagiti bituen,
Isuda a nangikari kadagiti sagawisiw iti saem.

4.
Siak tay kararua ti ubing nga aglima a tawen,
Daytay man nakilinnumba kadagiti pangaem,
Nakikamayyet a nangiwaywayway iti ar-arapaapen,
Nakitunos iti sam-it ti riaw, "Saan a kinukusiten!"

Iti kablam ti tirgas, nakatarayak koma't dasar
Ngem ta narigat ti umanges ken agkuripaspas
Nalang-abko nga insegida ti sabidong a ranggas
Daytay man met laeng sabidong ti Mendiola a rapas.

Idiay, idiay, idi panawen ti sabali pay a babai,
Isuna a babai a kinawesan ti ili iti panagari,
Intumbada manen dagiti adu nga ammami
Isuda a makisinsinnanggol iti pitak ken rabii.

Anian, anian, ta maudit manen ita ti pakasaritaan,
Madagullit manen ti estoria a napait, nakas-ang
Dakami nga ubbing, dakami koma ti mangiwanwan,
Dakami met ti iramanda iti balubal, pagang-angawan.